

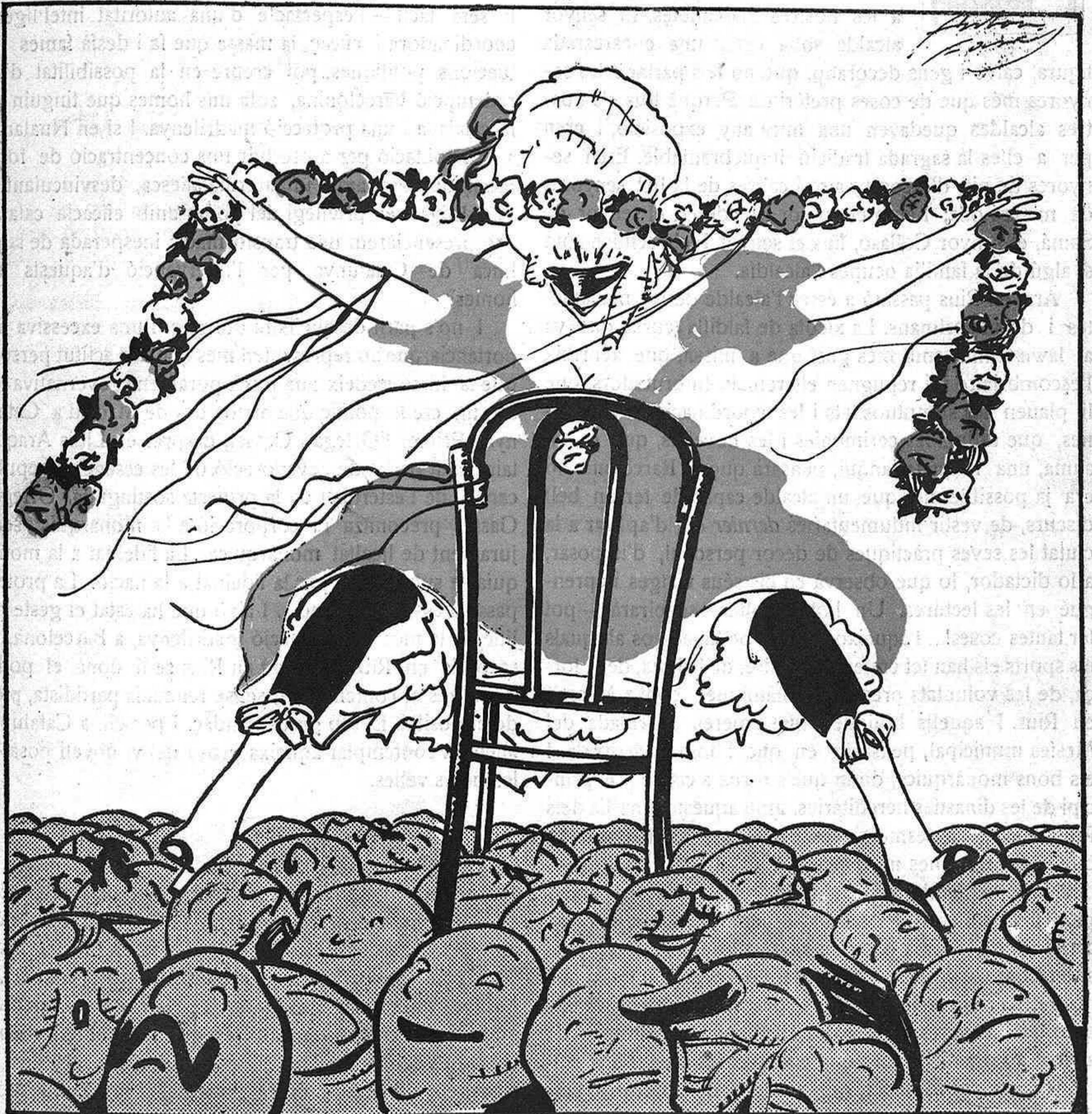
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1939 ————— ANY XXXVIII

BARCELONA 25 DE FEBRER DE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

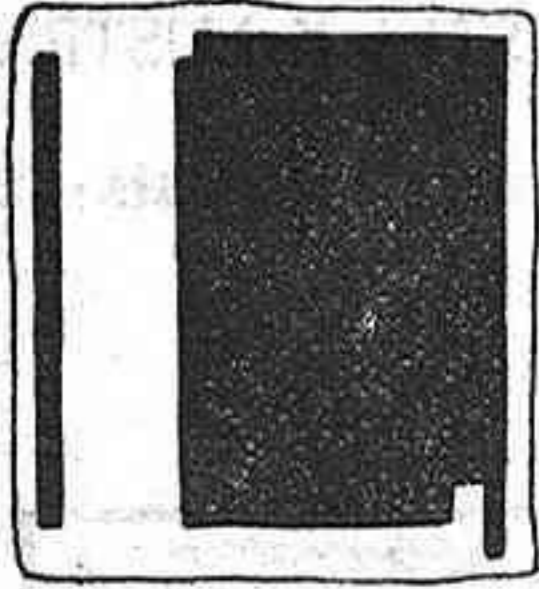

EL TRIOMF DE LA DISBAUXA

—Fem broma, barcelonins?... Val... Ja està dit!

L'alcalde, amic

A visió del retrat d'en Manel Rius, alcalde de Barcelona—cap entre ombres, una mica romàntic, molt fotografia Areñas, el pulquèrrim i el sentimental—haurà sorprès gratament a les nostres madametes. El senyor alcalde solia ésser una encarcerada

figura, calvo i gens decoratiu, que no feia parlar a les senyores més que de coses pretèrites. Perquè tots els nostres alcaldes quedaven una mica any exposició, i eren per a elles la sagrada tradició inquebrantable. Eren senyores de pis, d'escombriaire i cabres de la llet, senyores de missa i olla; i amb el senyor Boladeres, el senyor de Samà, el senyor Collaso, fins el senyor Pich, sentien com si algú de la família ocupés l'alcaldia.

Ara en Rius passarà a ésser l'alcalde de les madametes i dels sportmans. La xicoteta de faldilla curta, que va al lawn-tennis amb més gust que a missa, que avorreix l'escombriaire i li repugnen els remats embrutadors, que li plauen les sumptuositats i les coordinacions ciutadanes, que estima les cerimònies i les novetats, que és, en suma, una miqueta ianqui, pensarà que a Barcelona no era ja possible més que un alcalde capaç de fer un bell discurs, de vestir indumentaries *dernier cri*, d'aplicar a la ciutat les seves pràctiques de decor personal, d'imposar, a lo dictador, lo que observà en els seus viatges i aprenqué en les lectures. Un home solter—sospirarà—pot fer tantes coses!... I aqueixos homes bellugadiços als quals els sports els han fet creients de l'aire, de l'aigua, de la força, de les voluntats precises i dinàmiques, confiaràn amb en Rius. I aquells botiguers que esperen l'arribada del Mesies municipal, pensaràn en que l'hora és arribada. I els bons monàrquics, diràn que's torna a complir el principi de les dinasties hereditaries, amb aquesta dinastia dels Rius, que ve a desmentir les paraules malestrugues de que'ls grans homes no tenen fills!...

Nosaltres també, els antics correligionaris, els amics permanents d'en Rius, tenim l'esperança de que la reencarnació de l'ànima paterna, renovadora, fastuosa i persistent, se compleixi. No s'ha estat estèrilment amic nostre! La generació d'en Rius, després dels deliris anarquizants, després dels enlluernaments catalanistes, ha arribat a no tenir fè més que en les coses plenes d'idealitat, sí, però coordinades, organitzades, disciplinades, tangibles. La joventut se diu que fa cap a «La Lliga». No, fa cap a les organitzacions culturals i tècniques, a la

homogeneïtat governadora. Si en el Municipi, un home o un partit realitzessin una obra semblant a la Diputació, gairebé tota la nostra joventut passaria de l'escola conservadora del Saló de Sant Jordi, a l'escola lliberal del Saló de Cent.

Jo crec que, en lo que podríem nomenar política externa, no s'ha produït a Barcelona un moment tan significatiu com l'ingrés d'en Nualart i en Rius en el partit lliberal, i el nomenament d'aquest per a l'alcaldia. De la dreta el primer, de l'esquerra el segon, i no cal dir que catalanistes, han anunciat la seva incredulitat en l'eficàcia dels nostres ideals. Són dos valors que han desertat. I si en Rius, des del seu lloc director, aconsegueix imposar una ordenada acció municipal, oferint a la ciutat—i això li serà fàcil—l'espectacle d'una autoritat intel·ligent, coordinadora i eficaç, la massa que fa i desfà fames i situacions polítiques, pot creure en la possibilitat d'una redempció barcelonina, sota uns homes que tinguin una fè catalana i una protecció madrilenya. I si en Nualart va a la Diputació per a produir una concentració de forces monàrquiques, amb unitat catalanesca, desvinculant de «La Lliga» el privilegi del poder amb eficàcia catalana ¿no presenciarem una transformació inesperada de la política de Catalunya, per l'intervenció d'aquests dos homes?

I no's parli de que'ls hi otorguem una excessiva importància, que no representen més que una actitud personal que'ls hi concedeix una força purament governativa. Es tot un credo polític que arriba des de Madrid a Catalunya. Primer l'Ortega i Gasset, després en Lluís Araquistain, han parlat de l'evaporació de les essències republicanes i de l'esterilitat de la protesta sostinguda. Ortega i Gasset preconitza l'incorporació a la monarquia, sense jurament de llealtat monàrquica. La fidelitat a la monarquia se substitueix per la fidelitat a la nació. La protesta passa a ésser intervenció. I això que ha estat el geste polític de la més forta selecció madrilenya, a Barcelona, ho seconda en Rius. Però an en Rius se li donà el poder. Nosaltres el contemplem, sense rencunia partidista, plens de curiositat. El seu gest és audaç. I per ell, a Catalunya, anem a contemplar aqueixa prova del vi novell posat en les botes velles.

* *

Però amb en Rius desapareix del republicanisme català una d'aquelles curioses siluetes de *dandy* revolucionari. Es el nostre Pressense—digué d'ell un dia. Com en Fèlix Pyat, com l'Eugeni Sué, com en Gustau Flourens, com l'alemany Lassalle, com en Barbes, com el vell Mirabeau i el malhaurat—¿perquè no viurà ara, per a la guerra?—Rocheftort, en Rius, estimava el poble i ademés els abrics decoratius, les dones sumptuoses, els vins, les roses, els llibres, els dinars patricis, el luxe, en fi. Volia la igualtat de les levites i no pas la de les bruses. Havía heretat del seu pare el gust per a la fastuositat, i sembla

va predicar-la, en un desig d'igualtat en la alegria i en el confort.

Se veu que el dandysme en les democracies, dura lo que les roses de Malherbe. En Rius, parlant de les *trade-unions* era interessant i encara més que'ls descamisats votessin al marquès d'Olérdola, an el marquès Igualtat, però la tradició és més forta que aquestes curiositats polítiques. Estem condemnats a Pere Corominas, etern.

PARADOX

El crim misteriós

S'ha de confessar que no ha vingut lo ràpidament que era de desitjar; el séu retràs ha obligat als nostres col·legues de la premsa diària a ocupar-se de la guerra europea, de la qüestió de les subsistencies i dels ports francs, però, com que tot arriba, ja és aquí.

I, la veritat, aquesta vegada ens han servit d'amic. Res menys que una noia esquarterada, el rostre cremat, els cabells arrencats, les ungles arrencades i la budellada fòra. Tot això sota un pont. Cadavre sense identificar; una captaire amb un mocador vermell, una minyona que vegé, des de càn Pascual, la foguera amb que rostiren a la víctima; una comitiva de gitanos... Res, preciós.

La quefatura de policia ja ha movilitzat les seves forces i cap a Sant Andreu de la Barca i cap a Martorell ja tenim allí al senyor Carbonell, cèlebre policia quefe de

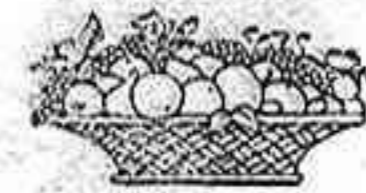
la brigada d'investigació criminal, i al senyor Galtés que es dedica a recullir pobres i al senyor Callís que recull captaires i a dos municipals que acompanyen al carretó dels goços.

També hi ha un tinent de la guardia-civil que's diu Cavari i vuit números que no fan res. Vui dir que estan rebaixats de servei.

Ara va bé, la Premsa sempre altruista no ha volgut que tant horrible crim i tal moviment de forces se perdés en el buid i ha movilitzat també les seves. Au! corresponsal de crim cap allà. I vinguen informacions i vinguen detalls i vinguen fotografies.

Que si era guapa, que si era lletja; que si tenia les cames grasses, que si semblaven flaviols; que si havia menjat carn-d'olla o arroç a l'americana. Tot ho anirem esbrinant.

Me sembla que ja ha descobert que la malifeta se feu en un automòbil... Un altre... però no, res, respectem el secret del sumari, no fós cas que per culpa nostra s'entorpís el camí de la justícia i que el crim misteriós no resultés tant sensacional com les causes d'en Rull, de la Enriqueta Martí, o de la Blanca.

Del Jardí dels humoristes

EL TENOR

Al entrar a casa del meu amic Armengol, que viu en un xalet de l'Avinguda del Tibidabo, va sorprendre'm una superba veu de tenor que atacava meravellosament la bonica aria del primer acte dels *Hugonots*, i que sem-

PARAULES D'EN RUSIÑOL A PERPINYÀ

—I ara, estimats rossellonencos, me'n entorno a la meva trinxera.

ESTUDIANT DE CARNESTOLTES

—Doncs m'hi trobo tot estrany...
Com no estudio en tot l'any!

blava que sortís, lleugerament velada, de lo més pregón del edifici.

—Esplèndit, noi!—vaig dir-li, al passar la porta.—Que has convidat an en Palet?

—No, amic meu;—va contestar-me.—Es en Mariano, el criat, que és a baix al soterrani, a la cava.

—Què hi fa, a la cava?

—Està omplint ampolles de vi bò que treu de una bota.

—Doncs mira que té una veu colossal.

—Oi que sí?...

—Una veu espatarrant, com poques se'n sentin. Quin tenor!

—Oh, i lo bò és que l'he descobert per casualitat.

—Com ha estat?

—Res, figura't que m'havia adonat que'l xicot cada vegada que baixava a treure vi, passava més estona tragujant que fent feina. A cada ampolla que omplia, vinga alçar el colze. Vaja que era un verdader abús, un escàndol que no podia continuar. Quan ve't-aquí que un dia vaig tenir una idea.

—Quina una te'n vas empescar?

—Una gran ideal... Una pensada genial; no t'ho pots

imaginar. «Mariano,—li dic—d'avui endavant, quan siguis a baix a la cava em faràs el favor de cantar. Pots cantar lo que't vingui de gust, *Els Segadors*, *La Marseillesa*, *La Maruxa*, *Els goigs de Sant Prim*, lo que vulguis; el cas és que mentres poses vi a les ampolles cantis en alta veu, que tots els de la casa et sentin.»

—Vaia un acudit!

—El comprendràs. Com que mentres canta no pot fer el trago i mentres fa el trago no pot cantar, ja està explicat. Ara estic tranquil, almenys. No tinc necessitat de vigilar-lo com abans, que cada moment havia de baixar al soterrani per sorprendre'l.

—I no n'ha protestat, ell, d'aqueixa exigència teva?

—No; en el fons és un bon xicot. Té molt bon caràcter; per això no'l despatxo; i menos ara sabent que és un gran tenor... Escolta, escolta aquesta... Ara n'ha començat una altra. Fixa't-hi. Es un artistàs; s'ha de confessar que no ho fan pas millor al «Liceo».

—Bé, però... ¿ja sabs què canta ara? Això és d'en Wagner!

—Tens raó.

—I tu, tan francòfil, permets que a casa teva es canti musica alemanya? Home!... això no val... Te n'hauries de donar vergonya.

—Vols dir que n'hi ha per indignar-se?

—I és clar!... Jo mateix, abans de la guerra era partidari d'en Wagner, però ara... Vés, vés, fes-lo callar aquest home.

—Com vulguis. Li direm que en canti una altra, per donar-te gust.

Jo i el meu amic Armengol baixem al soterrani. La cava era mig fosca. En Mariano, amb el colze enlaire, estava engolint les acaballes d'una ampolla de vi bò. Al séu costat, damunt d'una bóta vuida que li feia de caixa armònica, un magnífic fonògraf llensava al ventel *racconto* de «Lohengrin».

G. DERYS

L'hereuet

Mes per mes, dia per dia i quasi podríem dir hora per hora, al cap de nou mesos del casament dels seus pares, don Pere i donya Lluisa, el nostre hèroe arribà al món.

Si per una d'aquelles casualitats hagués sortit setmesó, no hi haurien hagut poques brometes entre els comerciants a l'engrós i a la menuda del barri de la Ribera; però no, fóren nou mesos, ni un més ni un menys. Se veu que son pare el feu a data fixa, com si hagués acceptat una lletra o firmat un pagaré.

El donaren a dida; ella no volia, però ell volia, en canvi, conservar les formes de la seva muller, la dòna més pitera de la vella Barcelona.

Lo que s'ha de regonèixer és, que no per haver-lo fet criar per altra deixava d'estimar-se'l; al contrari, molts diumenges, en comptes d'anar-se'n a veure la correguda de braus, se'n anava a veure la criatura. Aquesta pujava forta, grassa i molt salvatge.

Quan tingué deu mesos li feu donar sopes; quan ne tingué quinze se la emportà a casa. El noi bramava:

—Dida, dida! ah!

Ell aleshores feu trincar un duro sobre la taula i el xicot callà, després el feu ballar i el noi s'hi ficava; tragué un altre duro, el feu dringar i rodolar i tocar-se amb l'anterior, i l'hereuet rigué, allargà la mà i copsà una moneda i volia ficar-se-la a la boca.

La mare, tractant de pendre-li, li deia:

—Es caca, és caca!

Però el noi, aferrat a la moneda, l'apretava contra el pit. La mare mirà a la criatura, mirà al pare que reia com un ximple i digué:

—Està vist que'ls testos s'assemblen a les olles.

El pare feu una rialla grassa, orgullosa, d'home content de la seva obra.

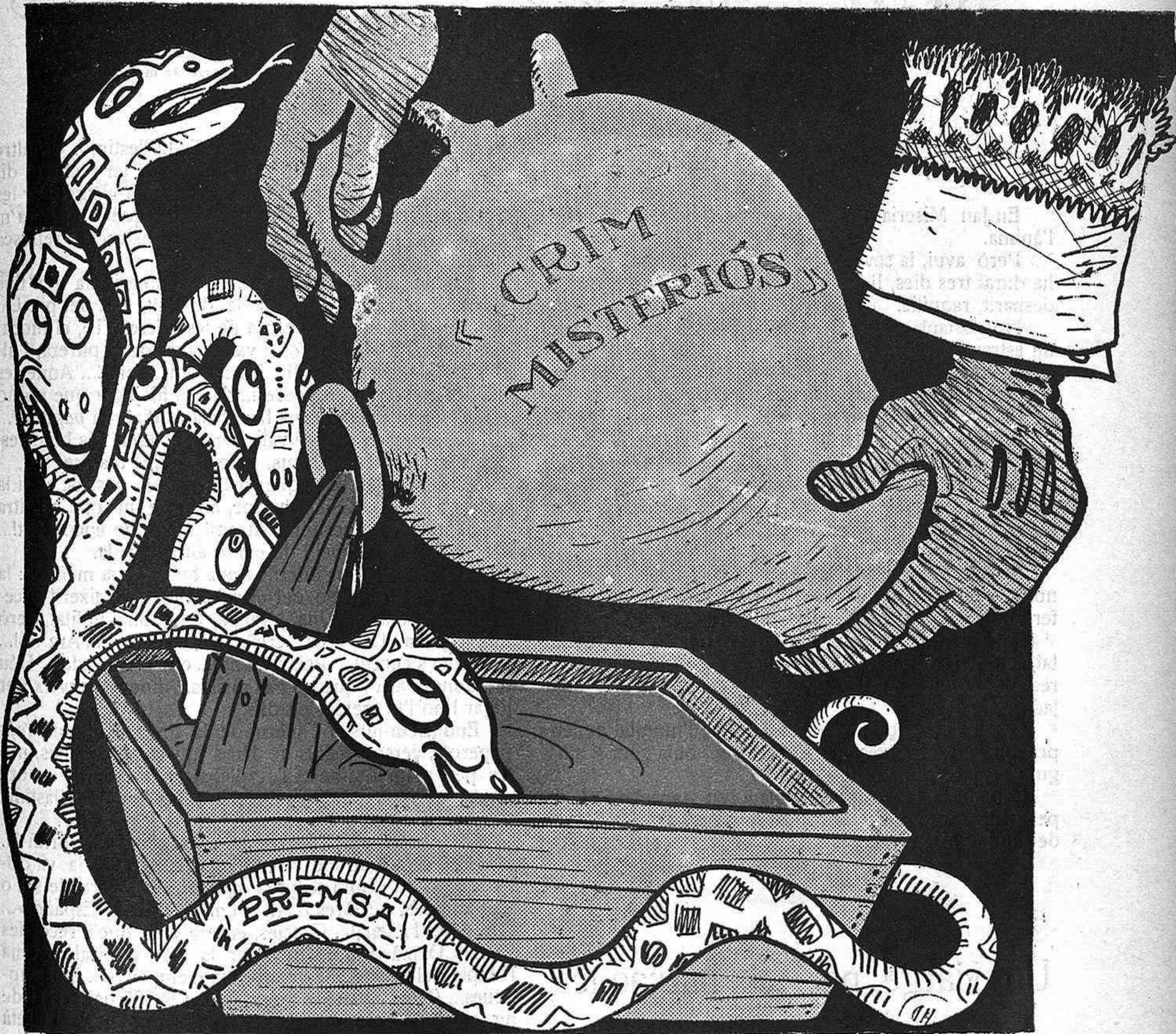
L'hereuet va pujant, és fort, és gras. No ha tingut mai joguines, els reis li porten llibretes de la caixa d'estalvis, quan és el séu Sant li regalen un Nort o un Alacant, quan fa anys una Municipal.

Al vespre el pare torna a casa, s'asseu al menjador i mana:

—Enceneu el llum; porteu el noi; tanquen les portes.

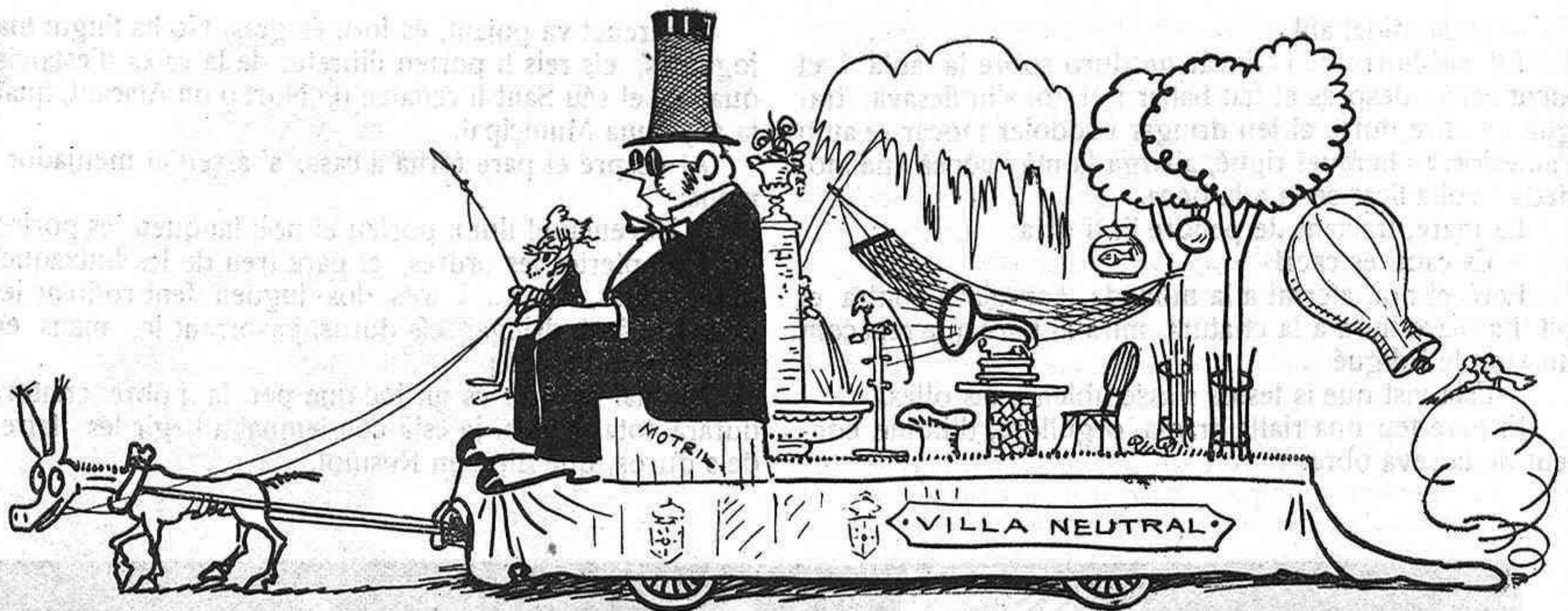
Complertes les ordres, el pare treu de les butxaques diner, diner, diner... i tots dos juguen fent rodolar les pessetes, fent dringar els duros, ensorrant les mans en les piles de moneda.

El mal és que és un jóc que per la pobre criatura durarà tota la vida. Ja està condemnat a llegir les lletres dels duros, que diria en Rusiñol.

«LA COMIDA DE LAS FIERAS.»

—Sang blava?... Vols-t'hi jugar que al últim la víctima resultarà alguna senyora baronesa?..

PROJECTE DE CARROÇA PER A LA RUA

El carro de la «Defensa»

Infanticidi

En Jan Misèria no té ni pa al rebost ni consol a l'ànima.

Però avui, la seva dona, després d'un mal part que ha durat tres dies, li ha donat un fill, un fill de set mesos, desnarit, raquític.

No obstant, en Jan Misèria, al veure's pare, ha sentit un estremiment de joia.

La criatura és al breçol, que gemega dèbilment, entre mig de dues ampolles plenes d'aigua calenta.

La partera és al llit, amb febre.

En Jan Misèria, que ja ha hagut de vetllar dues nits seguides, aquesta nit en vetlla a dos: el fill i la muller.

Al anar-se'n, el senyor metge ho ha dit prou clar: «La mare segueix bé; ara, el noi, sí que'm fa por... Si teniu compte de mudar-li cada hora les ampolles, penso que'l salvarem.»

En Jan Misèria no se'n oblida pas; a les vuit, a les nou, a les deu, a les onze, puntualment no deixa de fer bullir l'aigua i canviar les ampolles del breçol.

Però arriba la mitja nit i, vençut per la sòn i la debilitat, en Jan Misèria, que llegeix el diari per distreure's, resta adormit, com un sòc, de cap a la taula del menjador.

La nit va avançant calmosa i freda; l'humitat penetra per totes les escletxes... A fòra, el vent bufa com si s'hagués penjat alguna bruixa...

Cap allà a la matinada, imitant els «apaches» de les pel·lícules, un àngel d'ales blanquíssimes salta la finestra de can Jan Misèria.

Un viatge per les butxaques

En aquest món qui no's distreu és perque no vol. Jo, de mi, sols se dir que no m'avorreixo mai. Ara mateix no tinc ni un ral per a anar a fer el vermuth, ni un amic

per a xerrar, ni una dona per a dir-li: t'estimo. Un altre s'avorriria; jo no. Jo, quan no tinc res a fer i em vui divertir, mai dirien què faig?... Emprenc un viatget per les butxaques. Es una excursió agradable, que no fadiga ni el còs ni el porta-monedes, però que instrueix i refresca l'esperit com qualsevol altra.

Comencem per l'americana: a l'americana n'hi tinc sis, de butxaques. Anem a la de dalt, a la del pit: Un mocador de seda i la caps de les ulleres. Té, el mocador encara fa olor d'ella; li vaig afanar de la pitrera, l'últim ball de màscares. Oh, i ara me'n adono!... Aquestes inicials no són pas les seves!... Vols-t'hi jugar que no ho és, de séu?... que el devia haver afanat d'algun pagano?... Ex!... Però, vaja, tan se val; per a aixugar els binocles, que són bastant emboirats, ja servirà, què diantre.

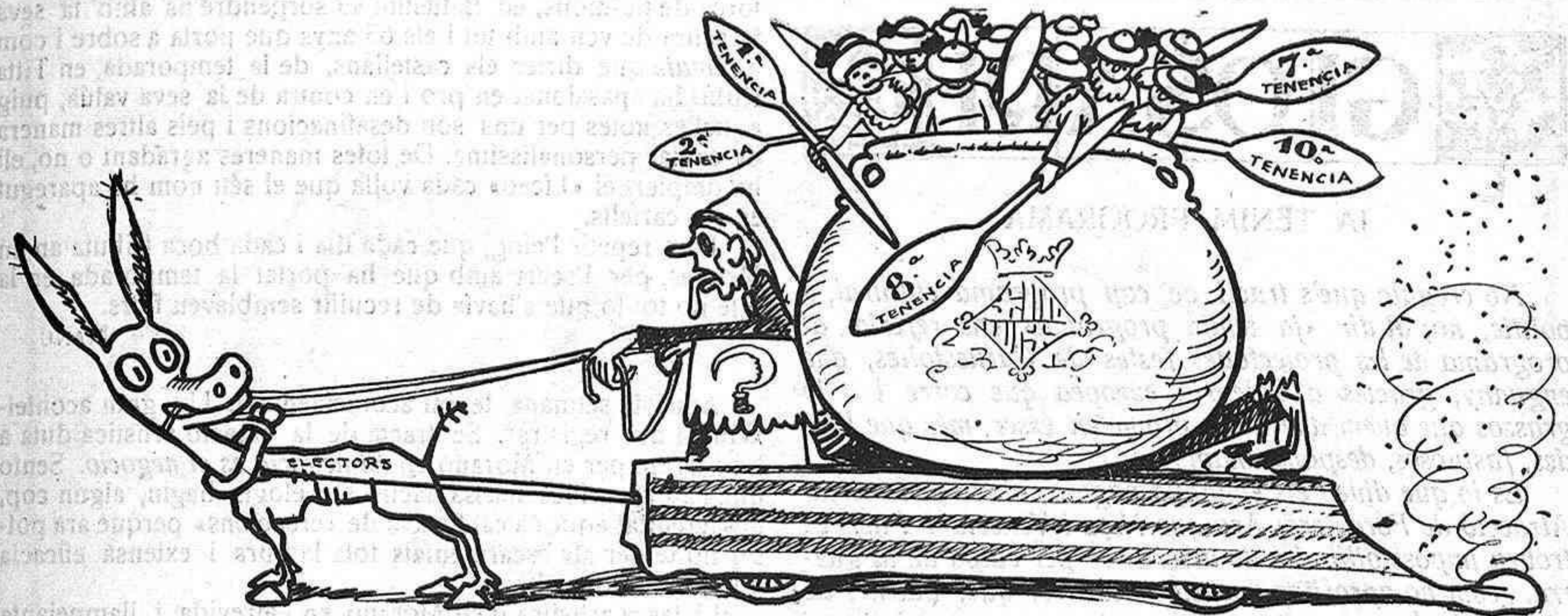
Passem a les butxaques d'abaix, dels costats: aquí la petaca i la pipa. Calem-hi foc, ara que hi som; a l'altra banda un altre mocador... Atxem!... ja m'he encostipat!... Que faci el séu servei i desem-lo altra vegada.

A dintre, els dos inferns i una butxaqueta menuda: la menuda és l'habitació del *Maifalla*, el meu aixerit encenedor automàtic... Una joguina, de molta utilitat, però una joguina. Té... cric!... cric!... Ara sí!... Cric!... Ara no!... Pela que s'encén!... Pela que no!... cric!... dinyadal... Déu me dongui això, que no pas mistos. Almenys serveix per jugar i no t'hi cremes els dits.

Endinzem-nos a l'infern de la dreta. Paperots, més paperots, versos, retalls de diaris, quartilles inèdites, notes per a un drama... Tot plegat il·lusions de pobre poeta; amb tot això i cinc cèntims, un llonguet; llàstima d'encenedor que viu a sota, bé hi podria calar foc!

A l'infern de l'esquerra, la cartera: veiam, obrim-la. Una flor seca. Qui me la va donar?... qui me la va donar?... Ah, sí! Pobra senyora, ja deu ésser mare de set o vuit famílies, a hores d'ara.—Un *pase* de l'«Español»... Oh, dolça Helenal... Gracies; encara veig que't recordes de mi! Demà vindré a aplaudir la teva camisa!...—Una recepta del metge... Una papeleta d'empenyo... Dos cap-i-cues... (Noi, aquest te mérit, és un 50005 del servei de nit, que en corren pocs!)... La cèdula, tarjetes, el tafetà anglès, dues cartes de l'Amparo, el retrat del séu marit... El millor dia n'hauré de fer dissabte de tot això!

I ja som a l'ermilla. A dalt, a la dreta, el llaví i l'esti-

PROJECTE DE CARROÇA PER A LA RUA

El carro de la «Lliga»

logràfica; dugues eines útils: amb l'una obro la porta de la dispesa, amb l'altra les caixes dels editors. A dalt, a l'esquerra, un calendariet i una llibreta de notes: és tota la meva comptabilitat.

A les butxaques de baix, de l'ermilla, és inútil que hi miri. A l'una hi hauria d'haver el rellotge, però fa mesos que és a cà la tia; a l'altra hi hauria d'haver el porta-monedes, però... quines ganes!

I no queden sinó les butxaques de les calces.

Ah, però a les butxaques de les calces, res. L'estètica i el bon gust dels elegants no permet bultos en aquests indrets.

Total: Dotze butxaques, dotze estacions. S'ha acabat l'excursioneta i cap a dormir.

Si no hi ha res que instrueixi tant com els viatges!

Bolets a domicili

Ja tenia raó la vella que no's volia morir, com la té l'Aldavert que sempre la retreu per a fer-ne lloances: sempre se'n saben de noves.

Servidor sabia, no sab prou bé per quin conducte, que a més dels bolets de bosc: rovellons, pampinelles, reitjos, paratges, muxarnons o peus de rata, hi havien uns bolets domesticats, de gabia que diguéssim. Sabia encara més, que els tals bolets eren els anomenats xampinyons i que al séu conreu s'hi dedicaven especialment a la França en coves i pedreres abandonades. Lo que no sabia és que podien criar-se a casa, com si fossin conills, gats, criades o xinxes.

Però, sí, diu que poden criar-se; mai serà prou lloat l'autor d'aquests llibres que's titulen: Vol saber fer versos?

«Vol saber l'anglès?»

- «Vol saber dibuixar?»
- «Vol saber fer se ric?»
- «Vol saber ésser desgraciat?»

etc., etc., etc.

L'últim s'anomena: «¿Vol tenir bolets a casa?» I a mi, que m'agraden molt, va tentar-me el títol, vaig dir: sí! i me l'he llegit sencer. Com que no sóc egoista, els hi vaig a comunicar les ensenyances que he tret de la seva lectura.

Amic lector: si vols criar bolets a casa t'has de tornar un escarbat piloter. Es trist, quasi tràgic, però és veritat. Escolta, i fixa't-hi com si fossis un mussol.

Primer se busca una cambra com més subterrània millor i com més bruta encara millor. I és que té d'ésser bruta perquè s'ha de netejar.

Lo que vaig a explicar-los els semblarà la feina d'en Jafà, que fa i desfà, però el llibre ho porta i servidor segueix el llibre.

Perfectament; una vegada escombrada, emblanquinada i orejada la cambra, mai dirien què's fa?

S'omple de femta.

No és broma, no. La millor és la de cavall, després segueix en progressió descendent, però no geomètrica, la de burro, de vaca, de bè i de cabra. No serveix, ni la d'home ni la de colom ni la de gallina. Són massa fortes.

Ja està! Aleshores el conreuador se torna escarbat i trepitja els fems i en fa, sinó boles o pilotes, una mena de parterres, i els rega amb orines i els fa fermentar.

Després hi planta unes coses que venen a ésser les llevors dels bolets, i després aquests surten i després se'ls menja.

—Porc!— cridaràn vostès. Però, i com se crien les cols i les patates i el porc?

Cada vegada admiro més an aquell dentista que deia que no hi havia brutícia i que per lo més que podia passar, era per la materia fòra de lloc.

GLOSARI

JA TENIM PROGRAMA

No creguin que's tracti de cap programa cultural, o polític, no; al dir «ja tenim programa» ens referim al programa de les projectades festes de Carnestoltes, que enguany, gracies a l'alegria europea que corre i a lo grassos que anem d'ermilla, prometen ésser, més que lluides, fastuoses, despampanants.

Es lo que diuen els enganya-pagesos de la benemèrita Atracció de Forasters: Ara que Niça i Venecia i París es troben impossibilitades de divertir-se per culpa de la guerra, ¿com no aprofitar l'ocasió nosaltres, que, ademés de país neutral, som gent propícia a les expansions joioses i a la gatzara contínua?

El Glosador, doncs, que és home que sab fer-se càrreg de les coses, tot donant-los la raó, ha passat els ulls pel programa; hi ha passat els ulls i n'ha quedat encantat. Es veu que els conjuminadors hi tenen la mà trencada. Hi han enquistat cada «baile de la Unión Ultramarina» i cada Aplec de Sant Medí con collas y todo que fa fredat.

Si no'ns divertim, doncs, aquest any, serà ben bé perquè no voldrem, ja que de gresca n'hi haurà pel pare i per la mare, pels que tinguin diners per gastar i pels pobres que no poden presenciar sinó espectacles gratuïts. Els plats forts seràn la rua, una cavalcada i una retreta general de comiat, que això són coses que sempre vesteixen i alegren a les multituds. Però és de sentir que lo més típic, lo més genuïnament popular del Carnestoltes d'altres temps no hi serà. Lo més típic i lo més genuí ho constituïa, precisament, el primer número del programa: Aquell «1.º Llegada de S. M.», que valia un imperi.

I això no se'ls ha acudit. Quina llàstima,... tan bé que ho tenien!... A sapiguer-ho dos dies abans, els confeccionadors de aqueixa meravella podien haver aprofitat aquest número que'ls hauria sortit baratet i que hauria fet caure d'esquena als més exigents; un número d'aquells que per la seva originalitat i la seva importancia tots els ciutadans s'haurien llençat al carrer.

Total era qüestió de avançar uns quants dies el començament de les festes, i aprofitar una circumstancia casual que no'ls podia ésser més favorable. Només calia que diguessin:

Día tantos.—Llegada de Muley Hafid.

XARAU

TELÓ ENLAIRE

Dimecres, amb *Pagliacci*, cantat pel colós Titta Rufo va pendre comiat la companyia que durant la temporada d'hivern ha actuat en nostre gran teatre.

La temporada que ha finit ha sigut pròdiga en aconeteixements. *Boris Gudonow*, *Tassarba* i *Les Noces di Figaro*, com a novetats. Wagner ha fet bon paper, la batuta d'en Ribera i en Raventós en responen; els aficionats als *gorgoritos* han tingut ocasió de sentir les delicadíssimes veus de la Paretto i de la Farri, en Palet ha entusiasmat als morenos a

força de pulmons, en Battistini va sorprendre'ns amb la seva frescura de veu amb tot i els 65 anys que porta a sobre i com a *remate* que dirien els castellans, de la temporada, en Titta Rufo ha apassionat en pro i en contra de la seva valúa, puig aquelles notes per uns són desafinacions i pels altres manera de cantar personalíssima. De totes maneres agradant o no, ell ha omplert el «Liceo» cada volta que el seu nom ha aparegut en els cartells.

I ara repetir l'elogi que cada dia i cada boca tributa an en Mestres, per l'acert amb que ha portat la temporada, en la que no tot lo que s'havia de recullir semblaven flors.

NANU

Aquesta setmana tenim aconeteixement. Un gran aconeteixement que registrar. Se tracta de la creació artística duta a bon terme per en Morano en *El negocio es el negocio*. Sento que alguns crítics massa fàcils als elogis hagin, algun cop, desacreditat aquesta qualificació de «creacions» perquè ara potser no té per als escarmentats tota la pura i extensa eficacia que jo vui donar-li.

La tasca artística d'en Morano en l'atrevida i llampejanta obra d'en Mirbeau és insuperable. Es un d'aquells moments en que un artista arriba a les propies altituts jamai logrades i, que en plena consciencia de ses valors artístiques, emprèn el vol per el cel radiant on triomfen les àligues genials.

Caldria solament aquesta interpretació per a declarar gran i excel·lentíssim actor an en Morano. Aquesta sola tasca li faria una reputació.

Pot-ser algú pot arribar (el miracle floreix a voltes en dos branques) a igualar an en Morano en aquesta obra; ningú podrà superar-lo.

La ficció de la realitat, quin bell compliment és tot el secret escènic, és aquí, tan ferma, tan robusta, tan acabada en els detalls i en la vigoria espiritual del conjunt, que més fóra meravella.

Tres de les seves grans condicions ha posat de relleu en Morano victoriosament en l'interpretació de l'obra d'en Mirbeau: la facultat d'adaptació, la saviduria d'observació i l'intel·ligencia de la dicció. Totes tres lluen fortes i serenes i, lo que és definitivament més admirable i artístic, en plena conciencia.

Aquesta plenitud de conciencia escènica en que deu trobar-se l'actor *al crear la mentida d'una realitat*, és per nosaltres la pedra de toc d'un artista escènic. Si l'artista no està una mica per sobre de la seva ficció, la seva tasca périlla molt, artísticament. No cal confondre el sentiment amb l'art. L'art escènic se regeix per unes lleis propies que no poden doblegar-se.

No tinc espai per a demostrar amb la extensió que ell mereix i que jo voldria, com en Morano ha arribat en *El negocio es el negocio* a termes de lo inmillorable.

L'èxit assolit fou gran, inmens. Els aplaudiments fóren abundosos i molt entusiastes. Comprenia perfectament el públic que's trobava davant d'un seu dominador excepcional.

Consti—i aquest és punt que pot-ser un altre dia podrem desenrotllar més extensament—que'l major triomf d'en Morano consisteix precisament en haver conservat en tot instant la plena conciencia artística de que estava creant una ficció.

Sense aquesta veritat fonamental i absoluta no hi ha art escènic.

Aixís, de primera categoria, com si diguessim, no hi ha res més que comentar.

Al «Español» mentre preparen aquesta *Llegenda de Joseph* que, presentada sots la direcció d'en Jandru Soler, diuen que serà cosa de veure, han estrenat un petit vodevill, *Dèu minuts aprofitats* que serveix an en Tormo per a oferir al públic algunes de les gracies escèniques de son clàssic repertori. Obreta fàcil i sense pretensions i amb la marca de fàbrica de la casa, com no podia ésser menys.

En Sagi-Barba i la seva companyia ens han donat l'estrena de *Margot*, opereta d'en Martínez Sierra i el mestre Turina, de molta visualitat, de molt escaienta musicalitat i en la que en Turina s'hi ha lluit de debò.

DIA DE VENT

— Que no't disfregaràs de *bebé*, aquest any?

— No; la mamà no ho vol perquè diu que amb aquell traço ensenyo massa les pantorrilles.

Per la seva banda, en Martínez Sierra no ha volgut més que donar al music bones ocasions de lluiment, combinant, amb la traça escènica que'l caracteritza belles escenes de caient al ensem poètic i popular.

L'esperit musical d'en Turina s'hi esplaia en aquell cel, palpitant de llum i sa obra és bella sense ésser descuidada en tots els refinaments de la tècnica.

La companyia Sagi-Barba l'interpreta molt curosament.

I ara, fins la setmana entrant que, si no hi ha destorb, hem de parlar llargament de moltes coses.— FARFARELLO

En l'esplèndida sala-teatre del Centre Autonomista de Dependents del C. i de l'I. s'hi donà, diumenge passat, la quarta vetllada de Teatre Català.

Un públic nodrit i selecte, com de costum, omplia les localitats.

Obra grossa d'aqueixa representació: *La Dida*, d'en Pitarra, el personatge protagonista de la qual fou interpretat per l'excel·lent actriu Carme Parreño, qui's guanyà molts aplaudiments.

Els demés artistes compliren.

Per al diumenge després de Carnestoltes, s'anuncien en aquest teatre, únic que fa art català serio avui a Barcelona, tres estrenes que creiem despertaran molt interès.

MUSIQUERIES.—Un escollit concert a càrrec del «Trío Soler» va tenir lloc diumenge passat a la Sala Mozart. La vetlla ofería dues novetats ben remarcables: la presentació d'una

nova violoncel·lista, la senyoreta Lluïsa Alsina, i l'audió d'un quartet de violoncels que ocupava la segona part.

Sintetitzant, puix no'ns és possible estendre'ns, direm que la concurrència sortí altament complascuda de la vetllada, aplaudint totes les composicions del ben triat programa, compost d'un trío de Brahms i un de Hans Huber, aquest últim d'excel·lent efecte, que fóren admirablement executats per la senyora Barella, el senyor Roig i la debutant senyoreta Alsina, qui mostrà perfectes qualitats de seguretat, de sentiment i de bon gust.

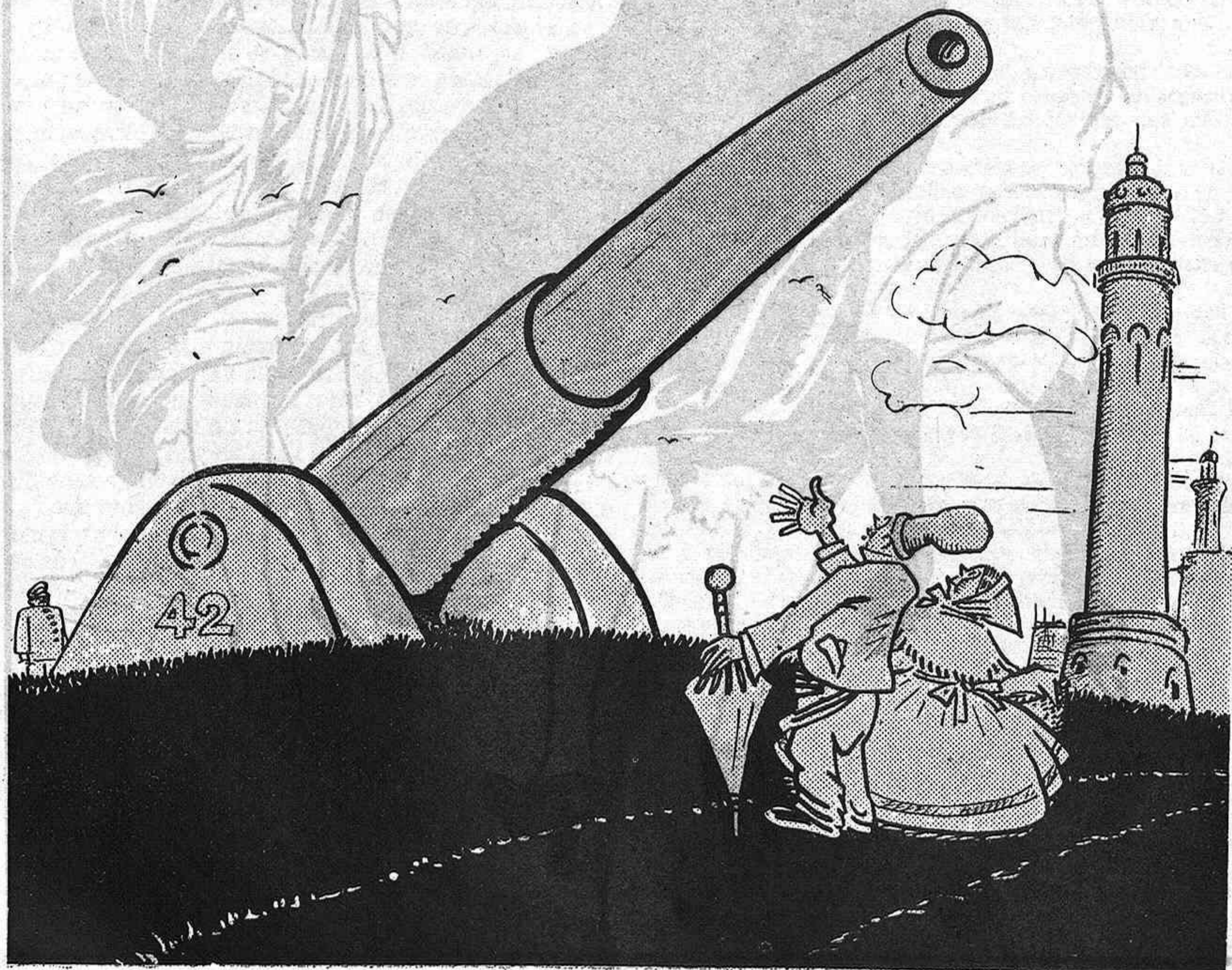
El quartet de violoncel·listes, dirigit pel mestre Soler, fou igualment ovacionat en l'interpretació de les obres *Petita llegenda*, d'en Nogués, i *Melangia*, d'en Móra.

— Cal apuntar un altre formidable èxit per al mestre Andreu Segovia. El recital de guitarra donat per aquest ja eminent artista, a la «Sala Granados», fou una meravella de execució. Totes les peces del interessant programa fóren aplaudidíssimes. I amb justícia, perquè avui, jove com és, el senyor Segovia ens resulta un guitarrista extraordinari; fa lo que vol de les cordes, i la seva original dicció és més que impecable, plena d'ànima.

— Estàn a punt de publicar-se els programes dels grans Concerts que organitza l'Orfeó Català, amb motiu de commemorar el séu XXV aniversari.

Hi pendrán part eminents solistes; i segons tenim entès entre'ls molts plats forts que'ns servirán, hi haurà *Les Estacions*, estupenda obra del gran Haydn.

Ja hi voldríem ésser.

ARTILLERÍA GROSSA AL TIBIDABO

—Qui sab, Lalona, si aquesta peça aniria també bé contra les pedregades...

Pels socs del *F. C. Barcelona* s'ha acabat el patir d'angunia. Els dos rivals més formidables que se li entrebanca-ven pel camí del campionat de Catalunya han sigut vençuts pel club blau-grana. L'*Español* després de l'*España* fou vençut, diumenge passat, per 3 a 2 goals.

Bé és veritat que un d'aquests goals fou d'un *penalty* i que l'*Español*, de tant brau, estava desconegut, però el cas és que els barcelonistes s'emportaren la victòria que fa número deu, mancant-los-hi ara solament derrotar a l'*Uni*, a l'*Atlètic* i al *Sabadell* que són, diguem-ne, tres *melindros* per al Club blau-grana. Tal vegada el *Sabadell*; però, cà! no ho creiem.

En resum, que si tot va aixís, el *Barcelona* haurà conquerit el Campionat de Catalunya sense perdre ni empatar un sol partit. Triomf d'aquesta naturalesa no el recordem d'alguns anys.

I ara diguem dugues paraules de l'esmentat partit *Barcelona-Español*.

Tarda magnífica a ratos. Plè bastant regular. *Referée* Aguirrechi. Al *team* barceloní han suprimit an en Perico Peris i hi han posat l'Oromeu; per què no l'Alcañiz? També hi ha en Bau al lloc que malhauradament ocupava l'altre diumenge en Mallorquí; aquest no juga, però en el lloc de l'Oromeu no hi estaria mal. Al *team* espanyolista hi ha equilibris, però juguen tots com mai.

Com diem, l'*España*, aquesta més que l'altra vegada hi jugà com un desesperat. Al *Barcelona* el trobem, com l'altre diumenge, apàtic; sembla que se li acabin les agalles ara que està al final de la cosa. Sort per ell que a darrera hora apretà, dominà i marcà un *goal* que junt amb el d'un *penalty* li donà la victòria.

I prou. Al matí l'*Uni* i l'*España* també jugaren, guanyant aquest darrer per 3 a 1. No obstant els de l'*Uni* (anàvem a dir els estudiants, però ens sembla que la meitat o més no ho són). Els de l'*Uni*, doncs, podien i devien empatar a 2 i potser i tot guanyar i no ho lograren perquè tenien uns extrems davant que més valia que anessin a tirar goços a mar; i un senyor Aguirreche, que sembla el *cul d'en Jaumet*; tant aviat se posa de davant i ho fa malament, com de mig i ho fa bé, etc. Dels Armets no se'n pot dir del tot mal, encara que sempre sembla que hagin retirat tard. Fan cara de sòn.

L'*España* com sempre; un xic brutet, però són atrevits i valents i no baden. A la porta hi han posat en Salvo, suprimint an aquella *cafetera* de l'Oriol que tants disgustos els ha donat.

Tot això entre Clubs de primera categoria. Però tinguérem la debilitat d'anar també a veure un partit de Clubs segona categoria entre *Barcino* i *Europa*, car aquest darrer sembla aspira a passar a primera categoria, si el deixen.

L'impressió rebuda no fou gaire agradable car si bé europeus i barcinonins jugaren bastant bé, en canvi hi havia entre l'escàs públic una *gripia* de quitxalla, que no era pas *europea* ni molt menys educada, ja que la majoria mereixien *morrió* honorari.

En quan als equips ho feren bastant bé, ressentint-se els del *Barcino* de manca d'entusiasme i entrenament, per lo que l'*Europa*, més decidit, guanyà per 5 a 1.

Pueo

Torralba

I deixant les coses de terra, parlariem de l'*art de la marina*, però a mar no hi hagué gran cosa diumenge (regates de iats Hispània i regates de iats entre els bogadors del Club de Mar) i per lo tant ho deixem córrer. Ja ens vagarà.

Després, no sabem què ens digueren d'una cursa a peu que guanyà en... Prat, naturalment!

!... parin de comptar.

HIP

Divendres que vé, dia 3 de març, L'ESQUELLA DE LA TORRATXA publicarà un número doble, veritablement extraordinari, dedicat a S. M. El Carnestoltes.

L'enjogaçada ESQUELLA sortirà al carrer tota enflocada amb un traje d'Arlequí tot virolat, com cal en una diada carnavalesca.

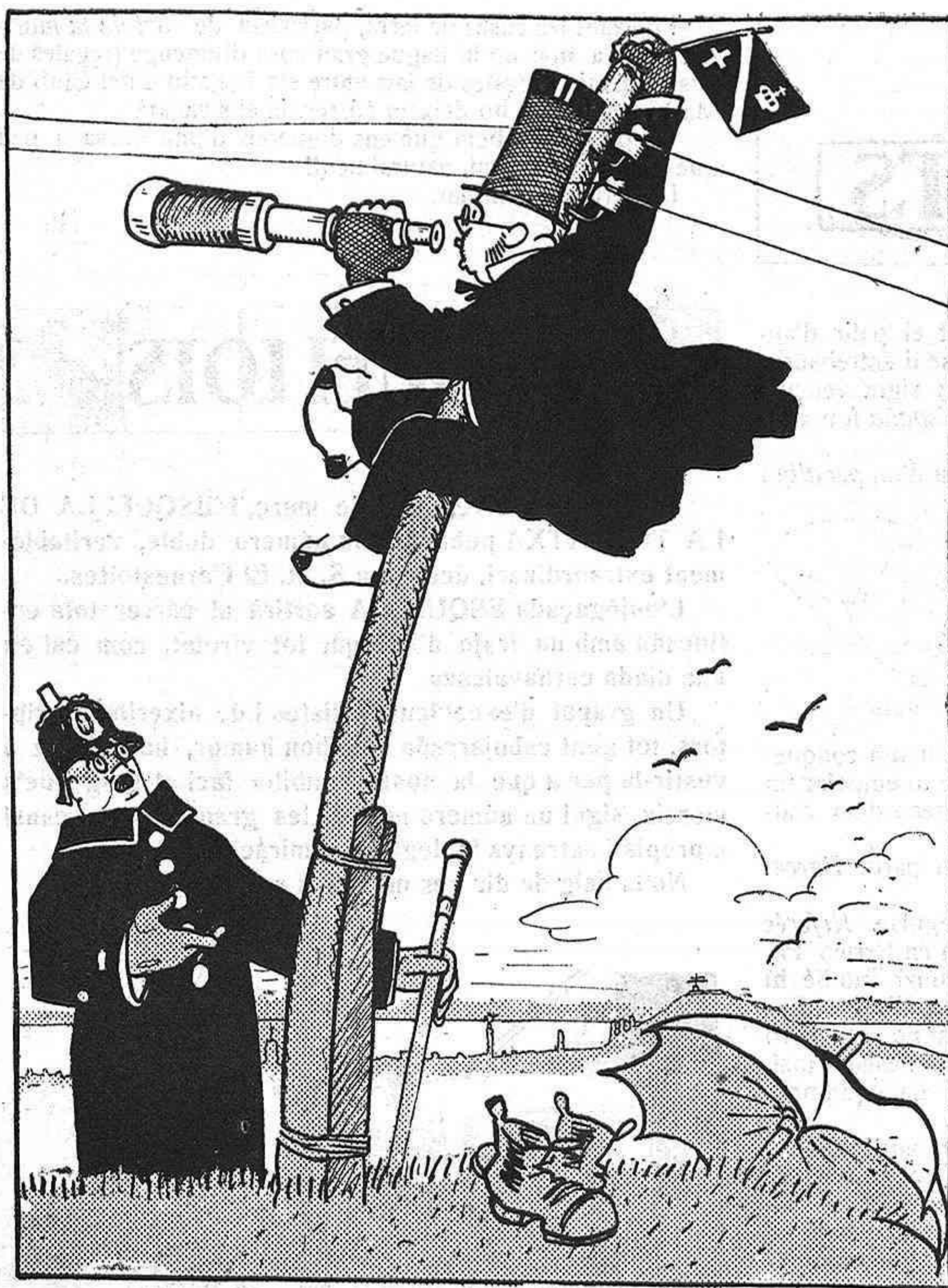
Un grapat d'excel·lents artistes i de aixerits escriptors, tot gent esbojarrada i de bon humor, han ajudat a vestir-la per a que la nostra pubilla faci el goig que's mereix, sigui un número més de les grans festes i causi a propis i estranys la deguda admiració.

No'ls haig de dir res més; fins a divendres.

ADMIRACIÓ

—Ai, gracies a Déu que tenim un alcalde jove, guapo i per merèixer!

AL AGUAIT

—Ja vé, ja, Sa Magestat!... Visca!
 —Quina Magestat?
 —Sa Magestat el Carnestoltes, home!

Aquí Barcelona, ja no's llegeix el català. Els quaderns del Glosari d'en Xenius s'han deixat de publicar, després d'haver-s'hi fet pobres dos editors benemèrits.

Això està perdut i no tenim remei.

Si no's considera el tal Glosari, com una Sagrada família i tots plegats no hi posem el coll, Catalunya es quedarà sense Glosari i seria una cosa vergonyosa per a la Mancomunitat Catalana.

No sortirà un tercer editor benemèrit?

Si sortís, pobre editor, i si no sortís, pobre Catalunya!

Una obra així necessita més víctimes i així se fan forts els editors i els pobles

Ha mort l'il·lustre actor Tallaví.

Aquesta és una nova que no dona ocasió a les alegries, però que registrem aquí, perquè en Tallaví era un veritable

artista, estudiós, conscient, voluntariós i plè de bona intenció en el sacrifici artístic.

En plena joventut conquerí la gloria i l'abraç de la pàl·lida germana inoblidable. En plena joventut se'n va d'entre nosaltres, deixant-nos el record de son art plè de noblesa espiritual. En el conreu afectiu d'aquest record, servarem sa memoria.

S'acosta el dijous gras.

Això, pels que la ballem magre, no passa de éser una ironia de mal gènere.

No obstant, la proximitat del dijous gras és per a molta gent, joves i vells i criatures, un motiu de alegria, al pensar que en aqueixa diada es celebren al «Novedades» els tant acreditats balls «Infantil», a la tarde, i «Paré et travesti» a la nit.

Aquests balls, els més luxosos i distingits de Barcelona, que amb tanta cura i tant bon gust organitza la Casa «Aurigemma-Cañadó», són prou per a fer del dijous gras un dia aconeixement digne de escriure's amb lletres d'or en pedra blanca.

Sobre tot aquest any, que'ls organitzadors pensen tirar la casa per la finestra.

M'han entés?

Títol d'un telegrama que ha publicat la premsa diària:

El Rey y el Gato.

Nosaltres pensem:

El Rey y...

Definitivament, com diuen els castellans:

«Pa el gato».

El senyor Durán y Ventosa ha sigut homenatjat per electors del districte tercer...

¿Per què?

Perque és alcalde interí.

¿Els hi sembla poc?

¡Si que són ansiosos!

Sembla que el Carnestoltes serà brillant. Més val aixís. Almenys, riem. Com més riurem, millor.

Aixís, com aixís, com diu aquell sapientíssim i prolífic pintor de morades que'ns presentà en Rusiñol «allà on no en mengen quatre, tampoc en mengen cinc».

No, no hi mengen. Però poden ballar. Adhuc poden cantar.

Fem, doncs, el Carnestoltes. Ballem i cantem.

Ja diuen els castellans:

«Quien canta, su mal espanta».

Però... ¿i si després resulta que'l nostre mal no vol soroll?

D'administració municipal.

«Ha empezado el reparto a domicilio de las hojas para el padrón de cédulas personales.»

Oh, ja ja! Amb això ja hi pensen els nostres administradors.

De lo que's descuiden, més aviat, és de passar a recollir les escombraries... a domicili.

Hi ha homes ben ignorants, tan mateix.

«Ayer, de madrugada, fué detenido un sujeto que llevaba seis gallinas cuya procedencia no supo explicar.»

Tan fàcil que era!

¿D'on han de sortir les gallines sinó de l'ou?

O de l'ou, o del galliner, una de dues.

Ja ho saben.

Aquesta tarde, a les quatre, gran míting de consumidors de gas al Palau de Belles Arts.

Tothom al míting i tothom a tancar.

De moment, a tancar les portes i, després, si s'acorda la vaga, a tancar les aixetes del comptador.

- I a gastar espelmes!

En la corrida del diumenge, primera de la temporada, un aficionado entusiasmado va obsequiar amb 200 pessetes a un dels matadors: el Navarro.

De manera que pot dir-se que an aquest afortunat «malta», ademés de una orella, li van donar 40 nassos.

Finalment!

S'ha publicat, íntegre, el programa oficial de les festes de Carnestoltes.

Els el recomano.

Es un model de originalitat, de esplendidesa i de bon gust.

Si el llegeixen, sobre tot, ficsin-se en el dia 3.

«Salida de las collas de Gracia, hacia la ermita de San Medín.»

Eh?... què me'n diuen?

No especifiquen si les «colles» aniràn a cavall de burrets guarnits, però és de suposar; perquè d'aquests animalons, gracies a Déu no'ns en falten.

Ja tornem a tenir aquí an en Muley Hafid.

Aquesta vegada ha vingut sense elefant i, naturalment, ha passat més desapercbut.

No passin ansia, que quan ell se n'adoni ja donarà algun cop de trompa.

I sinó ja ens ho sabrà dir des del Continental, que, allavors, vindrà a ésser una mena de Continental... Express.

L'altre dia va ésser clausurat el local de la Federación de Albañiles.

Comentant aquesta mida governativa, diu un diari.

«¿Razón? Ninguna medida ni pesada.»

Home ¿encara li sembla poc pesada?

Cinccents veïns de Poblet—viuen en un carré estret més indecent que un fregall...

SE PROHIBE
PICAR
CARTALS.

Però al mateix carreró—hi va a viure un regidó i es transforma en un mirall.

ESPECTRES

—La vara, el marquesat, una Exposició en projecte... ¿qui sab si en comencés a deixar les patilles?...

Segons diuen, la censura de pel·lícules (que és, com poden veure, una cosa bastant còmica) ha prohibit l'exhibició de la pel·lícula *Nôtre Dame de Paris*. ¿Que'ls hi sembla de les que s'empeca la Comissió de censura?

Se veu que ¡pobrets! ara comencen a enterar-se d'una pila de coses.

Llegim:

«Visitó, ayer, al alcalde accidental, señor Durán y Ventosa, una comisión de la Asociación catequística de señoras...»
Com devia disfrutar, l'home!

No perquè fossin senyores, no; perquè eren de la seva crosta.

Oi, senyor batlle catequístic accidental?

Váyase lo uno por lo otro.

El cèlebre cantant Titta Ruffo, divendres passat, fou agraciats amb la creu d'Alfons XII.

Diuen que a la tarda, al «Liceo», ho va fer tan malament que de què que no'l xiulen.

Està vist que hi han coses que porten desgracia.

Fum, fum, fum!

Fa uns quants dies que els estancs expenen una nova labor de cigarrets. Es aquella labor anunciada ja fa un any amb tantes campanilles: 20 cigarrillos, 30 céntimos.

Viciosos com som, havem volgut tastar-los. La presenta-

ció, regular; una capseta, sinó elegant, bastant còmoda. Però es veu que tot s'ho han gastat en envoltori.

Els cigarrets...

Els cigarrets, si tenen la precaució de canviar el paper i el tabac, resulten passadors.

Volem dir amb això que, si'ls vé el caprici de comprar-ne, no demanin pas «aquella labor nova» sinó *aquella labor tant dolenta*. I quedaràn servits.

Notes de casa:

Del «Ateneo Marqués de la Mina», de la Barceloneta, hem rebut una tarja de convit per al ball infantil de disfreses que's celebrarà el diumenge de Carnestoltes.

S'agraeix l'atenció.

Llició d'aritmética:

—Veiam, Miranius... faci el favor de dir-me ¿de sis a sis quants n'hi van?

—Dotze.

—No, senyor.

—Sí, senyor. Vès, de les sis del matí a les sis de la tarde, si no n'hi van dotzel...

A la peixera del «Círcol del Liceo», entre vells amics.

—No sé... fas una cara molt trista, avui.

—No me'n parlis. Aquesta nit he tingut una pesadilla espantosa.

—I això?... què has somniat?

—Molt senzill. Tu sabs que tinc dues filles a punt de casar i que'ls destino cent mil duros de dot per a cada una. Doncs bé, figure't que he somniat que tenia cent mil filles i que no'ls podia donar sinó dos duros de dot per barba.

Sistema pràctic d'aplicar coneixements.

La nena acaba de dinar, i com que ha menjat molt, exclama:

—Ai, estic plena, mamà!

—No, filla;— replica sa mare. No's diu plena sinó, satisfeta.

A mitja tarde, mare i filla, esperen un tramvia al Passeig de Gracia.

La nena.—Mira, mamà... Ara en vé un, però va tot satisfet.

Entre pagesos:

—Noi, estic de pega. Se m'acaba de morir aquella vaca tan bona que tenia.

—Què dius ara?... quina desgracia!... I com te'ho engiponaràs per dir-ho a la teva dona?

—Mira... l'hauré de anar preparant... Primer li diré que s'ha mort sa mare... i després li confessaré que la difunta és la vaca.

Antoni López, editor — Rambla del Mítg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2
TELÉFONO 4115

OBRA NUEVA DEL GRAN PROSISTA

GABRIEL MIRÓ

DENTRO DEL CERCADO

Un tomo lujosamente editado y encuadernado

Pesetas 3'50

GRAMÀTICA ELEMENTAL

DE LA

LLENGUA CATALANA

per A. ROVIRA i VIRGILI

Un tom tela

Pessetes 3

Divendres, dia 3 de març

EXTRAORDINARI

DE

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

NÚMERO CARNESTOLTES

Imprès a varies tintes :-: Dibuixos i text
de lo bò i millor dels nostres artistes i literats

32 planes de il·lustració i text

20 cèntims

NOTA.— Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'impost en lliurances del Giro Postal be en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, francs de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaixes.

PIERROT, AL FRONT

— Què tens, que fas aquesta cara?
— Estava pensant que no sé com hi ha neutrals
que encara tinguin humor de divertir-se.